

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

23. Radix tertia, quia timor poenae ab amore iustitiae disiunctus, nascitur ex amore sui ipsius, quatenus in creatura ultimo requiescit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT XXVI

Radix tertia, quia timor poenae ab amore iustitiae disjunctus, nascitur ex amore sui ipsius, quatenus in creatura ultimo requiescit.

ET quamvis per ista jam satis ex Augustino ostensum esse videatur, animum qui solo timore detinetur, non ita posse peccatum declinare aut detestari, quin coram Deo adhuc in ipsa voluntate sit reus; hoc ipsum tamen ex alio capite declarari potest. Quod ut liquidius intelligatur, memoria repetendum est id quod supra dictum est, & omnis vera Theologia & Philosophia consistit; rerum ad hominis naturalem incolumitatem pertinentium appetitum esse licitum ac bonum. Sic enim ex naturae praescripto comedere, bibere, vestire, scientias artesque varias addiscere, & adversus omnia irruentia corporis mala sese tueri licet. Quemadmodum igitur ista naturalia hominis bona, absentia expetere & procurare, & de praesentibus gaudere licet; ita vice versa, de oppositis malis praesentibus formidare. Ex quo principio paulo superius, timorem poenae licitum esse ac bonum, rationis ductu inhaerendo consecimus. Verumtamen ne quis fallatur, non ita haec omnia intelligi debent, quasi aliquis hoc ipso, quod sibi huiusmodi bona expetit, procuratque naturalia, vel mala timet, ab omni peccato liber esse censatur; sed si eo haec omnia faciat modo, quo recta ac divinitus illustrata ratio docet. Quanquam in istorum objectorum appetitu & fuga, quatenus talium, nulla delitescat ratio mali, sed potius boni; altunde tamen appetentis aut fugientis animus, inquinari potest; idque non solum si ista faciat non eo tempore aut loco, aut occasione, aut modo, quibus moralis Theologia vel Philosophia praecipit esse facienda; sed in primis & ante omnia, si animus in his appetendis aut fugiendis, amore ac delectatione haereat; per quas transitoria quadam appetitione ad aliud pergere debuit. Ex hoc igitur capite fluit, ut quamvis licitum sit comedere & bibere, quando fame laboramus, peccatum acquirere velle, & scientiam operamque & honorem dignitatemque procurare; illud tamen sit, animo in rerum talium quarumcumque appetitione conquiescere, & earum delectationibus velle frui; quemadmodum non solum impijs sed etiam iustis frequenter, in rerum creaturarum cupiditatibus accidit. Nam inde omnia etiam iustorum peccata flunt, sive gula, sive luxuria cum coniugibus, sive tenacitatis aut avaritiae, sive ambitionis atque vanitatis, sive curiositatis & huiusmodi, quae rerum talium delectationibus inhaerendo committuntur, per quas ad veri &

ultimi finis delectationem, cum animi libertate transeundum erat. Tradita sunt ista fuse & ex proprijs Augustini principijs alio in loco, quae superfluum esset hic repetere.

Hoc si de appetitu talium rerum naturalium recte intelligitur, jam facile sublecebit, quid de fuga malorum seu timore statuendum sit. Nam & iste secundum se licitus est & bonus, quemadmodum in praecedentibus late declaratum est: non tamen si quolibet exlatur modo. Timor enim malorum conformis est amor bonorum, ex quo essentialiter nascitur, sicut & quilibet alius affectus animi qui ex amore velut causa sua fluit. Ex quo fit, ut si amor boni, quoquo modo vitetur, timor oppositi mali continuò inde labem similem contrahat, tanquam qui in amore veluti fonte suo vitatus est. Si quis igitur bona temporalia vel seipsum, cui illa sibi placendo appetit, diligere coeperit, non tanquam utens, sed tanquam fructus, hoc est, animo in illis bonis, vel in seipso inhaerendo, non transeundo ad Deum, in quo solo delectando se, deberet conquiescere; non est mirum, si timor inde nascens mali parenti suo similis, hoc est, vitiosus oriatur. Timebit enim vel temporalia, vel etiam aeterna mala, non quatenus impediunt, ne animus libere in Deum fruendum transeat, sed quatenus ea sibi tantum incommoda sunt & in ista consideratione requiescet, nihil ulterius de illo faciendo, propter quem ea formidare debuit. Quod sane non tam timoris quam timentis est vitium qui in seipso sibi placendo seque amando stat, ex quo pergendum erat in Deum. Nam ut optime sanctus Augustinus tradit, non solum rebus omnibus temporalibus, & corporis nostri & animi bonis, sed etiam ipsa dispensatione Christi Domini temporalia debemus uti, non quasi mansuetudine, sed TRANSITORIA POTIVS, TANQUAM VIA, tanquam vehiculorum, vel aliorum quorumlibet instrumentorum, aut siquid congruentius dici potest, UT EA QUIBUS FERIMUR, PROPTER ALIUD AD QUOD FERIMUR, DILIGAMUS. Quod breviter alio in loco & generaliter dicit, ita nos proximum & nos ipsos diligere debere UT TOTA DILECTIO PROXIMI ET NOSTRI REFERATUR IN DEUM. Quod si se diligens in seipso manet, jam vitium est, quod aeternae ac divinitus latae legis proseriptione reprobat. Unde Augustinus: Si autem se propter se diligit, non se refert ad Deum, sed ad seipsum conversum, non ad incommutabile aliquid convertitur, & propter

Lib. 1. de
Doctr. Christ.
c. 31.

Lib. 2. c. 2.

Lib. 1. c. 21.

propterea iam cum defectu aliquo se fruunt. Qui defectus ejusmodi sit, proprio eum appellans nomine nonnunquam tradit, ut quando dicitur quodam Sermone de tempore: Non quatenus dilectione fors mixtendus est timor, sed recta dilectione, qua tota diligimus Deum, & propterea proximum, ut sic & ipse diligit Deum. SEVTEM IN SE DILIGERE, ET SIBI PLACE-RE NON EST IUSTITIA CHARITAS, SED SUPERBIA VANITAS. Quae laus alibi deducta & explicata sunt. Quapropter quisquis cum isto defectu diligit se, sibi volendo ut bene sit per quodcumque bonum, cum simili profusus defectu timebit sibi, nolendo ut male sit per quodcumque malum. Nam ut recte sanctus Augustinus: In eo quod amat, ut ut bene tibi sit, & in eo quod times, non vis ut male tibi sit. Quae ex eadem omnino radice nascuntur. Nam & esse sine malo est quoddam bonum, & malum non est aliud quam privatio boni: ex quo efficitur, ut quantum diligimus bonum, tantum privare bono timeamus, juxta illud Augustini: Quantum amat peccatum, tantum timeat ne perdat peccatum.

Quibus ita constitutis, iam facile apparet, animum qui solo peenae timore, nullo Dei aut justitiae amore peccatum vitat, non hoc ita vitare posse ut omni ex parte caveatur. Nam praterquam quod eo modo voluntate reus est, quo supra ex Augustino diximus, quatenus in vitis est, malletque facere nisi peena tereretur, & ex alia quoque consideratione labem contrahit, quatenus peenas timeendo in sui ipsius amore requiescit, & eius malum ita formidare, sicut bonum appetere debuisset, ut in utroque tam amoris quam timoris affecta se ipsum referret in Deum, qui sicut omnium actionum creaturae rationalis, ita & omnium voluntatis motuum & affectuum est quies & finis. Quod qui non in omnibus actibus suis & affectibus facit, sine dubitatione delinquit. Nam ut generalissime & clarissime, & confidentissime Augustinus tradit: *Quia non boni sit ab homine, & non propter hoc sit, propter quod fieri debere vera sapientia praecipit* (hoc est, ut praemiserat, verum Deum) *et si officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.* Hoc autem nemo sive amando sive timeendo facit, nisi iam aliquo Dei amore, saltem illo imperfecto, qui etiam in peccatoribus esse potest, animus moveatur. Quod sane nullo pacto fit in eo qui non nisi poenas timeendo, peccatum aut cavet aut dolet. Nihil enim spectat ille aliud, nisi ut ipse ille quem unice diligit & amplectitur corpore & animo sine molestia sit, & utriusque imperturbata pace perfruat. Timor enim ille malorum poenalis sive presentium sive futurorum, in puro sui ipsius amore velut cardine suo vertitur, non prout huiusmodi amor sui refertur in Deum, quod neque fit neque fieri potest nisi amore Dei, a quo timor ille disjunctus esse ponitur, sed prout per eum animus in se ipso requiescit, nihil de Dei aut justitiae amore satagendo. Vnde Augustinus: Timor poenarum propterea pungit

animum ne amittatur aliquid, sicut in creatura diligitur, vel ipsa salus & requies corporalis, aut tale aliquid post mortem. Propterea enim amittitur, & apud inferos poena & dolores, ac tormenta gehennarum. In ista vero requie, salute, & pace corporali, non debet ullo pacto animus rationalis permanere, sed per ipsum transire debet in Deum. Nam quemadmodum in hac vita temporalium malorum fuga & merus est dirigendus est, ne per ista nostrum iter, quo in Deum tendimus impediatur, dum poenarum dolor functiones animae divinae meditantis, ac diligere & exercere & agere satagatis premit & intercept; ita futurorum malorum timor est referendus est, ne per corporis mortalitatem & cohaerentiarum inordinatum perturbationes, multoque magis per ineffabilem dolorem tormentorum, Dei dilectio & fruitio & laus impediatur, quatenus illa summa corporis & animi pace quieti, & imperturbati in aeternum inhaereamus Deo. Quod profundissime significavit Augustinus, quando in libris de Civitate Dei finem expressit propter quem huius vitae mala fugere debeamus: *Ad hoc, inquit, velle debet, non dolore molestari nec desiderio perturbari, nec morte dissolvi, ut aliquid ante cognoscatur, & secundum eam cognitionem, vita aeterna sine componatur.* Quo tacite indicat proprium finem cur in futura vita velle debeamus, ne dolore corporis molestari, nec deliderijs animae perturbari, nec amplius utriusque separari, hoc est, morte dissolvi, quae omnia in illa futura immortalitate continentur, non esse aliud nisi ut Deum suavitatem bonum noscatur, sine concupiscentiarum tenebris contempler, sine molestiarum perturbati- ne peritiamur. Vnde ibidem: *Ac per hoc in vitam pacem vel corporis vel animae, vel simul corporis & animae refert ad illam pacem, quae homini mortali est cum Deo immortali.*

Quod non minus, imo multo magis, comparatione futurae immortalitatis, quam praesentis mortalitatis verum est, & locum habet. Sed ab huiusmodi consideratione quae creaturae rationis in appetendis bonorum commedij fugiens, sive poenarum molestijs, ex aeternae & naturalis legis ordinatione praescripta est, longe adhuc remoti sunt, qui nulla iustitiae dilectione, sed solo gehennarum timore, a peccatis committendis cavent, & de commissi dolent. In solas istas corporis molestias animus eorum defixus haeret, quibus cavendis nulla iustitiae cura tactus, sed loquax, tanquam sui ipsius amore ebrius occupatur. Non enim tales adhuc amant Deum, ex cuius amore vel bonorum temporalium appetitu, vel malorum timor possit fluere. Vt enim Augustinus: *Si adhuc propter poenas times Deum, nondum amas quem sic times.* Nam ille timor ne in ignem aeternum mittatur cum diabolo, non est castus; non enim venit ex amore Dei. Vnde nihil mirum est, si talis ex aeternae legis violatione, qua ex se ipso in Deum surgere & transire sive diligendo, sive formidando praecipitur, nonnulla peccati fecunditate maculetur.

Hec igitur vera causa est, cur idem August. alio

114. 21. de
21. 2. 3.

Lib. 19. de
Civ. c. 14.

lib.

Tract. 9. in
Epist. 100.

alio in loco timoris istius defectum exprimens: *Considera*, ait, *adulter esse non coheris, quia times ardere in igne sempiterno, NONDUM LAVDANDUS ES: non quidem ita dolendus, ut ante, sed tamen NONDUM LAVDANDUS. Quid enim magnum est timere penam? Quam interrogacionem alibi idipsum tractans pericit: Quid magnum est penam timere? Quis enim non timet? Quis latro, quis sceleratus, quis nefarius? Nam & latro timet malum & ubi non potest, poenarum timore, non facit & tamen latro est. Et sanctus*

Prosper Augustini in hac doctrina discipulus individuis: *Aliter quis timet, ne malum quo puniatur, incurrat, aliter ne bonum (id est iustitiam vel Deum) quo delectatur amittat. Non igitur omnium timor HABERI DEBET IN VITIO, SED ILLE TANTVM, DE QVO SCRIPTVM EST; QVIA TIMOR POENAM HABET. Quod vitium ut offendimus, non ex ipsa natura timoris, sed ex timentis inordinatione proficiscitur.*

CAPVT XXXII.

Iustitia ex timore poenae, est iustitia ex lege & nostra, quam Apostolus arbitratus est detrimentum ac stercora.

EX istis igitur tribus principijs utcumque patet cuiusmodi sit animus & voluntas eorum qui poenas timent, & ex isto timore iustitiam legis facere, & iniustitias suas dolere & abicere meditantur. Patet etiam cuiusmodi esse possit ista iustitia, quam non amore iustitiae sed formidine poenae legem implentes, vel potius non implentes, operantur. Nempe iustitia sua, hoc est, propria, non Dei, iustitia ex lege, non ex gratia: quia iustitia ex legis terrenis mandato profecta, non ex legislatoris largientis beneficio; quemadmodum supra ex Augustino declaravimus. Nam iustitia ex lege, & propria sua est, qua fit de timore poenae, non de amore iustitiae. Quam vero pretij talis iustitia apud Deum habeatur, & apud homines haberi debeat, Apostolus docet, qui timore poenae conversatus in lege, sine querela, talem iustitiam suam qua ex lege est, arbitratus est detrimentum ac stercora, prout saepius Augustinus annotat. Nempe ideo, quia talis iustitia non est vera iustitia coram Deo, sed externorum operum tantum, quae similitudinem iustitiae praeseferunt, cum ex affectu inquinato & prevaricatore legis oriuntur, quo mallet facere quod eum formidine poenae perpetrare non sinit. Quod perspicuis sane verbis de Apostolo Paulo sanctus Augustinus tradit: *Nec moveat, inquit, quod ad Philippenses scripsit, secundum iustitiam qua in lege est, quod fuerit sine querela, POTVIT ENIM ESSE INTVS IN AFFECTIONIBVS PRAVIS PRAVARICATOR LEGIS, ET TAMEN CONSPI-*

A CVA OPERA LEGIS IMPLIRE, VEL TIMORE HOMINVM, VEL IPSIVS DEI; SED POENAE FORMIDINE, NON DILECTIONE ET DELECTATIONE IUSTITIAE. Quia, ut ibidem statim adiecit, sic profecto in ipsa intus voluntate peccat, qui non voluntate sed timore non peccat. Et continuo enarraus illa peccata, quibus poenam formidando intus in voluntate peccaverit, inter ea ponit stultitiam, incredulitatem, errores, servitutem desideriorum & voluptatum, malitiam, invidiam, odium proximi & similia: Talis, ait, Paulus fuit, quando secundum iustitiam qua in lege est, sine querela fuisse se dicit. Concinit sancto Augustino ad amulsum sanctus Fulgentius, Magistro discipulus. Nam libro de Incarnatione & gratia docet, iustitiam ex lege, secundum quam Paulus conversatus fuit sine querela, eum ex Deo non habuisse. Quod cum ex Apostoli loco ad Philippenses probavisset, ubi dicit, *arbitror omnia ut stercora ut Christum lucrificarem & inveniar in illo non habens meam iustitiam, quae ex lege est, sed illam qua est ex fide Christi, tandem adiecit: Quis non his verbis Apostolicis videat iustitiam qua ex lege est, esse ex homine: iustitiam vero qua ex fide Christi est, non esse nisi ex Deo? Illa est igitur iustitia per quam impius erigitur, ut cadat in poenam; ista autem est, per quam iustificatus humiliatur, ut exaltetur ad gloriam. Ideo cum in illa qua ex lege est, sine querela conversaretur, Apostolus, fuisse se impium non negat.*